

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Вербіцького Сергія Юрійовича «Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з використанням інтерактивних методів навчання», поданої з метою присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Дисертація Вербіцького Сергія Юрійовича «Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з використанням інтерактивних методів навчання» є актуальною завершеною самостійною науковою кваліфікаційною працею, яка має теоретичне та практичне значення, в цілому відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), й може бути рекомендованою до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Актуальність обраної теми

Постійне удосконалення підготовленості спортсменів в ігрових командних видах спорту вказує на необхідність наукового обґрунтування структури та змісту окремих сторін підготовки та на різних етапах багаторічного удосконалення в ігрових командних видах спорту.

Тривалий час вік початку занять волейболом та іншими видами спорту становив близько десяти років. Сьогодні, в окремих програмах для ДЮСШ такі вікові межі зберігаються, проте в більшості видів спорту проводиться «омолодження» спортсменів шляхом застосування міні версій з видів спорту (міні-баскетбол, міні-гандбол, міні-волейбол, тег регбі тощо). Це вказує на увагу фахівців до питань підготовки хлопчиків та дівчат у певному, визначеному специфікою виду спорту напрямі.

Зазначене дає підстави говорити про необхідність більш раннього залучення спортсменів до занять видом спорту або більш якісного проходження етапу початкової підготовки.

Етап початкової підготовки передбачає формування в дітей зацікавленості до занять, зміцнення їх здоров'я, різнобічний розвиток, розвинення рухливості та навчання основних технічних прийомів гри у волейбол. Зміст технічної підготовки уже на першому році навчання цього етапу у волейболі передбачає

вивчення нижньої прямої, нижньої бокової та верхньої прямої подачі, прийом м'яча обома руками, у тому числі після нижніх подач, виконання передач двома руками згори та удосконалення точності передач тощо (Навчальна програм ДЮСШ з волейболу, 2009).

Фахівці доводять, що на початкових етапах навчання, у зв'язку з віковими особливостями спортсменів, повинні переважати цікаві для дітей та ефективні методи та засоби підготовки. Одним з перспективних напрямів для волейболу варто вважати застосування інтерактивних засобів. Вони передбачають активну взаємодію учасників тренувального процесу (тренера та спортсменів, спортсменів між собою, зі спортивним інвентарем, в оновлених умова тощо). При цьому ключовим є активне залучення спортсменів до виконання комплексу тренувальних завдань. Відповідно це може бути використане і для технічної підготовки спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі.

Водночас більшість наукових досліджень у волейболі спрямовані на удосконалення підготовки та підвищення підготовленості кваліфікованих спортсменів у волейболі. Серед загалу науковців, які проводили дослідження серед волейболістів на етапі початкової підготовки можна назвати Соловей О. М., Мицака І. В., Кіреєва О. А., Дубовиченко С. А., які займалися питаннями навчання техніки гри з урахуванням рівня розвитку фізичних якостей (2015); Тамашевського І. Я., Саранчі М. П. – застосування вправ аеробіки (2015); Маєвського М.І., Шевела А. С. – розвитку координаційних здібностей (2018); Бойчука Р. – обґрунтування засобів і методів розвитку координаційних здібностей (2013); Супруна С.Т., Корнієнко С.М. – формування технічної підготовленості дітей підліткового віку на секційних заняттях; Стрельникової Є., Горчанюк Ю., Несен О. – зміни показників технічної підготовленості волейболістів 10–11 років під впливом візуального сприйняття параметрів рухів (2018) тощо.

Отже виявлене протиріччя між наявним змістом технічної підготовки спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі та зростаючими вимогами до підготовленості спортсменів-початківців, необхідністю якісного забезпечення зацікавлення до занять, різнобічного рухового розвитку та паралельно навчання основним технічним прийомам гри у волейбол.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна

У дисертації подано вирішення актуального науково-практичного завдання, пов'язаного із розв'язанням протиріччя між наявним змістом технічної підготовки спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі та зростаючими вимогами до підготовленості спортсменів-початківців, необхідністю якісного забезпечення

зацікавлення юних спортсменів до занять, різнобічного рухового розвитку та паралельно навчання основним технічним прийомам гри у волейбол.

На початкових етапах системи підготовки повинні переважати цікаві та ефективні методи та засоби тренування. Тому одним із перспективних напрямів у підготовці спортсменів-початківців у волейболі є використання інтерактивних методів навчання. Це пов'язано з необхідністю активної взаємодією учасників тренувального процесу та залученням спортсменів до виконання тренувальних завдань із навчання техніки прийомів волейболу.

Мета дослідження: удосконалити зміст технічної підготовки хлопців першого року навчання на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити науково-методичні дані та програмно-нормативні вимоги з технічної підготовки спортсменів у волейболі.

2. Визначити методичні рекомендації із застосування інтерактивних методів навчання у технічній підготовці спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі.

3. Обґрунтувати програму технічної підготовки хлопців віком 9–10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання.

4. Експериментально перевірити ефективність програми технічної підготовки хлопців першого року навчання на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання.

Постійне удосконалення підготовленості спортсменів в ігрових командних видах спорту вказує на необхідність наукового обґрунтування структури та змісту окремих сторін підготовки та на різних етапах багаторічного удосконалення в ігрових командних видах спорту та волейболі зокрема.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми; подано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, описано методи дослідження; обґрунтовано наукову новизну та визначено практичну значущість отриманих результатів; розкрито особистий внесок автора; описано сферу апробації результатів дослідження та вказано кількість публікацій.

У першому розділі «*Теоретичні та методичні аспекти підготовки спортсменів-початківців у волейболі*» було розглянуто особливості навчально-тренувального процесу спортсменів в ігрових командних видах спорту та зокрема підготовки волейболістів на різних етапах багаторічного удосконалення. Особливу увагу приділено підготовці спортсменів на початкових етапах багаторічної підготовки у ігрових видах спорту та досвіду застосування

інтерактивних методів навчання в системі підготовки спортсменів різної кваліфікації.

Етап початкової підготовки спортсменів у волейболі повинен сприяти формуванню зацікавленості до занять, зміцненню здоров'я, різнобічному фізичному розвитку, навчанню основних технічних прийомів гри у волейбол. Вікові особливостями спортсменів на етапі початкової підготовки (8–10 років) дали підстави рекомендувати зміст занять із переважанням цікавих та ефективних методів та засоби підготовки, що визначило перспективним напрямком для технічної підготовки використання інтерактивних методів навчання.

У другому розділі *«Методи та організація дослідження»* було конкретизовано використання таких методів дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури з напряму дослідження, аналізування документальних матеріалів, експертне опитування тренерів із волейболу, педагогічне тестування рівня фізичної та технічної підготовленості волейболістів на етапі початкової підготовки, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. їхнє застосування в межах зазначеного дослідження. Організація дослідження передбачала чотири етапи з вересня 2019 до грудня 2023 року.

У третьому розділі *«Вимоги та стан технічної підготовленості волейболістів-початківців й перспективи застосування інтерактивних методів навчання на етапі початкової підготовки у волейболі»* подано відомості про вимоги до технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки, проаналізовано дані з фізичної та технічної підготовленості волейболістів першого року навчання на етапі початкової підготовки та з'ясовано рекомендації фахівців із застосування інтерактивних методів навчання у технічній підготовці волейболістів першого року навчання на етапі початкової підготовки.

Встановлено, що реалізація змісту технічної підготовки не має чіткої регламентації щодо використання засобів та методів на етапі початкової підготовки волейболістів, що суттєво розширює можливості наукового та практичного пошуку ефективних методичних підходів.

Фізична підготовленість волейболістів-початківців характеризується середніми значеннями, що здебільшого перебувають в межах результатів, які відповідають раніше встановленим фахівцями волейболу. Виняток становлять результати «стрибка у довжину з місця» та «човникового бігу 6х5м» де результати були нижчими за попередньо визначені фахівцями. Для контрольних вправ з визначення технічної підготовленості більшість отриманих результатів волейболістів першого року навчання етапу початкової підготовки перебували в межах, попередньо встановлених фахівцями волейболу.

Виявлено, що більшість фахівців мають позитивне ставлення до використання інтерактивних методів навчання у підготовці волейболістів-початківців. Серед опитаних 37,50% експертів передбачає позитивний вплив та ще 29,17% експертів задовільний ефект від застосування інтерактивних методів навчання у технічній підготовці волейболістів-початківців.

У четвертому розділі *«Характеристика програми технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з застосуванням інтерактивних методів навчання та її експериментальна перевірка»* проведено опис змістовного наповнення програми технічної підготовки волейболістів-початківців із застосуванням інтерактивних методів навчання. В окремих підрозділах дисертації встановлено та обговорено зміни результатів фізичної та технічної підготовленості волейболістів першого року навчання на етапі початкової підготовки упродовж педагогічного експерименту.

Ефективність програми технічної підготовки хлопців віком 9–10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання засвідчена показниками двох груп (фізичної та технічної підготовленості) на рівні внутрішньогрупової та міжгрупової динаміки показників упродовж педагогічного експерименту.

Встановлено, що волейболісти-початківці експериментальної групи внаслідок застосування інтерактивних методів навчання набули суттєвої переваги у технічній підготовленості за відповідними тестами (4,28–8,50%, $p \leq 0,01$) порівняно з вихідним рівнем. Зіставлення результатів волейболістів експериментальної групи по завершенні педагогічного експерименту вказало, що вони мали статистично вірогідну перевагу над спортсменами контрольної за результатами технічної підготовленості ($p \leq 0,05$ – $0,001$).

У п'ятому розділі *«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»* проведено аналізування, обговорення та узагальнення даних, отриманих на різних етапах дослідження, а також їх зіставлення з науковими результатами фахівців за зазначеним науковим напрямком.

На підставі зазначеного визначено положення наукової новизни:

- вперше обґрунтовано зміст програми технічної підготовки хлопців віком 9–10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання;
- вперше узагальнено рекомендації із застосування інтерактивних методів навчання у підготовці спортсменів на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту (на прикладі волейболу);
- удосконалено відомості про динаміку фізичної та технічної підготовленості спортсменів-початківців у волейболі;

- удосконалено відомості про ефективність інтерактивних методів навчання в системі багаторічного удосконалення спортсменів в ігрових видах спорту;
- набули подальшого розвитку наукові положень щодо методологічних підходів до удосконалення технічної підготовки на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що за результатами дослідження удосконалено програму технічної підготовки хлопців віком 9–10 років (етап початкової підготовки) з волейболу, що полягає у інтерпретації інтерактивних методів навчання відповідно до мети та завдань зазначеного етапу багаторічної підготовки у волейболі. За результатами застосування авторської інтерпретації інтерактивних методів навчання у програмі технічної підготовки волейболістів першого року навчання на етапі початкової підготовки спостерігалось підвищення рівня технічної підготовленості на тлі зростання фізичної підготовленості спортсменів. Це було досягнуто за допомогою активізації пізнавальної діяльності спортсменів та кращого усвідомлення структури рухових дія при навчанні прийомів у волейболі.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні наукові результати дисертації висвітлені в 8 наукових публікаціях здобувача, з яких шість – у наукових фахових виданнях України, та двох публікаціях апробаційного характеру. Кількість статей, зарахованих за темою дисертації, відповідає вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії.

Статті, опубліковані після набрання чинності Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, що зараховані за темою дисертації мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier).

Вивчення змісту публікацій вказує, що вони повною мірою відображають зміст отриманих у дисертації результатів дослідження.

1. Вербіцький С, Пітин М, Каратник І. Перспективи удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки за допомогою застосування інтерактивних методів навчання. Спортивні ігри. 2022;3(25):4–16. doi: 10.15391/si.2022-3.01

2. Вербіцький С, Пітин М. Вимоги до технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис НПУ

імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2022;6(151)2022, с. 26–33.

3. Вербіцький СЮ, Пітин МП. Зміни технічної підготовленості волейболістів на етапі початкової підготовки за результатами програми на основі інтерактивних методів навчання. Фізичне виховання та спорт. 2022;2:74–81.

4. Вербіцький С, Пітин М. Фізична та технічна підготовленість волейболістів на етапі початкової підготовки. Спортивний вісник Придніпров'я. 2022;2:123–9.

5. Вербіцький СЮ, Пітин МП, Каратник ІВ, Гнатчук ЯІ. Пріоритети застосування інтерактивних методів навчання в технічній підготовці волейболістів на етапі початкової підготовки. Український журнал медицини, біології та спорту. 2022;7;5(39):306–13.

6. Вербіцький СЮ, Пітин МП, Римик РВ, Лещак ОМ, Цап ІГ. Характеристика програми технічної підготовки волейболістів-початківців із застосуванням інтерактивних методів навчання. Фізичне виховання та спорт. 2023;1:57–66.

7. Вербіцький С. Інтерактивні методи навчання в технічній підготовці волейболістів-початківців. В: Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності. Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з між нар. участю; 11 травня 2022 р. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; 2022, с. 348–50.

8. Вербіцький С, Каратник І, Пітин М. Відмінності фізичної підготовленості волейболістів-початківців за результатами програми підготовки на основі інтерактивних методів навчання. В: Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи. Зб. тез XXII Міжнар. наук.-практ. конф.; 6–7 грудня 2022 р. Харків: ХДАФК; 2022, с. 154–7.

Відповідність вимогам

до дисертації здобувача ступеня доктора філософії

Дисертація Вербіцького Сергія Юрійовича за темою «Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з використанням інтерактивних методів навчання» (наукові керівники: канд. наук з фіз. виховання і спорту, доц. Каратник І.В.; д-р наук з фіз. виховання і спорту, проф. Пітин М.П.), є завершеною науково-дослідною роботою та містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі фізичної культури і спорту.

За оформленням і структурою дисертація відповідає основним вимогам до дисертацій здобувача ступеня доктора філософії. Згідно Акту метрологічної експертизи та перевірки первинної документації матеріалів та академічної доброчесності, порушень не виявлено.

Публічна презентація здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення відбулися 10.12.2024 р. на засіданні кафедри спортивних та рекреаційних ігор Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, протокол № 5.

ВИСНОВОК

За результатами розгляду дисертації Вербіцького Сергія Юрійовича «Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з використанням інтерактивних методів навчання», наукових публікацій за її темою, встановлення особистого внеску здобувача, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, кафедра спортивних та рекреаційних ігор – структурний підрозділ Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, вважає дисертацію актуальною завершеною самостійною науковою кваліфікаційною працею, яка має теоретичне та практичне значення, в цілому відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», Наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), й може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,

доцент

24.12.2024р.

Валерій МЕЛЬНИК

Мельника В.
Засвідчую:
[Signature]